

2022/3

r0.9a

Poutník

časopis Obce unitářů v Brně

Deset rad podle N. F. Čapka

1. **Žijte jednoduše.** Žijte prostě, abyste měli málo potřeb. Nedělejte si zbytečné starosti, zvláště cizí si nepřipouštějte. Buďte spokojeni s tím, co máte.
2. **Nelpěte na hmotných věcech.** Mějte na paměti, že hmotné věci jsou pomíjivé. Zajímejte se o věci hlubší, víc získáte. Zachovejte si vnitřní svobodu.
3. **Žijte krásou.** Nezapomínejte na krásné, radostné okamžiky, ale zapomeňte na smutné, nepříjemné. Zbavte se zloby, zášti, nenávisti a odpouštějte těm, kdo vám ublíží. Za dobro buďte vděční, nezapomínejte na ně.
4. **Žijte přítomností.** Pravý život je to, co prožíváte právě nyní. Budoucnosti se nebojte – věřte v ni. Na stáří nemyslete a na minulost příliš nevzpomínejte.
5. **Buďte tvůrčí.** Nezahálejte a stále se něčím zaměstnávejte. Buďte tvořiví, stále se učte a vzdělávejte.
6. **Hledejte krásu.** Těšte se z krásných věcí, přírody, hudby, literatury a jiných umění. Krása je potravou duše.
7. **Radujte se.** Udržujte se v dobré náladě. Pěstujte humor a pamatujte, že veselá mysl je půl zdraví a půl krásy.
8. **Mějte rádi lidi.** Mějte lidi rádi a lidé budou mít rádi vás. Pomáhejte druhým! Více než na své trápení myslíte na to, jak udělat radost druhým. Nemůžete-li o druhých mluvit dobře, raději mlčte.
9. **Buďte skromní.** Zachovejte si střídmost a ve všem buďte umírnění.
10. **Mějte víru.** Dbejte o vaši víru v Boha – Nejvyšší Moudrost. Uvědomujte si její přítomnost v sobě i ve všem.

OBSAH

r 0.9aa

Úvodník (<i>Rev. Mgr. Jarmila Plotěná</i>) _____	2
Čapek a nálada (<i>Miloš Mikota</i>) _____	3
Vzpomínka na osobnosti brněnské obce (<i>Rev. Mgr. Jarmila Plotěná</i>) _____	5
Miss Garrigue (<i>Hovory s T. G. M. - Karel Čapek</i>) _____	21

Doprovodné fotografie a obrázky:

- Koláž z archivu OUB (Pavel Sedlák)
  - první řádek: Znak NSČU, N. F. Čapek, Karel Hašpl
  - druhý řádek: M. Doležalová, L. Schmiedková, M. Škárová
  - třetí řádek: B. Houser, M. Mikota, Ch. Garrigue Masaryková
- Pod článkem „Vzpomínka na významné členy ...“
foto vlčí máky - Pavel Sedlák
- s. 24: Plamenný kalich (unitářský znak)

Vážení čtenáři Poutníka,

letošní rok je pro české unitářství velice významný, neboť si připomínáme 100. výročí jeho založení, tedy počátku působení unitářských myšlenek, víry a způsobu chápání světa v českém prostředí. Století představuje nejen v životě člověka, ale i v životě společnosti dlouhé období zásadních změn a dramatických událostí.

Náboženská společnost, vzniklá na počátku první republiky, tak nutně musela řešit problémy a velké otázky jednotlivých etap společenského vývoje, změn materiálních podmínek a ideologií. Kde a jakým způsobem nacházela svůj pevný bod zakotvení ve víře a ideálech, na kterých vznikla a které byly a zůstávaly důvodem její existence, se pokouší objasnit více publikací, článků v Tvůrčím životě a jiných časopisech i filmů, zejména dvoudílný snímek o životě a díle zakladatele českého unitářství Dr. N. F. Čapka s ukázkami míst Čapkova pobytu a významných archivních dokumentů, nejnověji film pozoruhodně přibližující myšlenkový svět N. F. Čapka s názvem Podzim života.

Osudy unitářského hnutí v kontextu historických událostí, činnost Ústředí a obcí a zakladatelské unitářské osobnosti představuje rozsáhlá putovní výstava, která po návštěvě obcí, které o výstavu projeví zájem, bude trvale umístěna v sídle Ústředí NSČU v pražském paláci Unitaria. Bude tak návštěvníkům přibližovat cestu českého unitářství stoletím. Naše brněnská obec si za účelem instalace výstavy a s ní souvisejících programů pronajala reprezentativní prostory Křížové chodby Nové radnice v Brně.

Vzhledem k tomu, že příběh českého unitářství je tímto názorným způsobem i jinak publikačně zmapován, zaměřili jsme se v tomto čísle Poutníka, věnovaném stoletému výročí, na život brněnské obce, která byla na celostátní výstavě představena pouze ve dvou vitrínách. Uveřejňujeme proto vzpomínky na významné členy a kazatele naší obce a též stručnou připomínku vzácnosti duchovních spisů a jiných památek z našeho obecního archívu. Jsou to poklady, které nám zanechali naši předchůdci a vzácní přátelé, jimž jsme velice vděční.

Upozornujeme též na krátký videozáznam o OUB, který je k shlédnutí na našich stránkách brno.unitari.net

Nerušenou cestu historií a též naději pro období budoucí přeje

Jarmila

ČAPEK A NÁLADA

Miloš Mikota

Vzpomínám na bratra dr. Čapka jako na člověka věčně dobré nálady. A to nejen na shromážděních nebo na schůzích správního sboru, na kterých nesměla chybět slušná anekdota, ale i doma. Když jsem studoval s jeho synem Luborem ještě v nižším anglickém reálném gymnáziu, měl jsem možnost navštěvovat Čapkovu rodinu buď v Praze nebo v Radešovicích.

Ostatně při poslední návštěvě Lubora u nás v Brně jsme si zavzpomínali oba i na ty žertíky, které měl táta Čapek tak rád. Například žertík s rozlitým inkoustem. „Kdo mi to tu rozlil inkoust?“ ptá se táta Čapek. Ty nejmenší se chvějí strachem, kdopak to asi byl, ale nikdo se nehlásí. Táta Čapek pak zvedne převrácenou skleničku inkoustu a ta se zvedne i s tou umělou kaňkou a všichni se tomu zasmějí. Nic se nestalo, nikomu nebylo ublíženo. Podobně tomu bylo s plovoucím cukrem z pěnové hmoty. Myslím, že to zase bylo v Radešovicích.

Chtěl bych však připomenout humornou příhodu s hlubokou vnitřní pointou, kterou bratr Čapek v různých obměnách rád opakoval (i z kazatelny kostela CČSH na Staroměstském náměstí). Bratr dr. Kafka ve svém obsáhlém životopise dr. N. F. Čapka vzpomíná na tuto veselou příhodu v souvislosti s její literární předlohou, kterou napsal O. S. Marden. Jeho knihu Síla, zdraví a blahobyt si Čapek opatřil již v roce 1909. O rok později si opatřil Mardenovu knihu Moc myšlenek (obě se mají nacházet v archivu Unitárie). V roce 1911 pak uveřejnil Čapek v Novém lidu, který redigoval, Mardenovu povídku o Kateřině. Dr. Kafka tuto povídku uveřejňuje tak, jak byla napsána v Novém lidu a k tomu poznamenává, že je jen litovat, že se nenalezl někdo, kdo by Čapkovu verzi pohotově zaznamenal při jeho proslovu, aby bylo možno porovnat její styl s Mardenovým originálem.

Bohužel ani já jsem nenašel o této přednášce žádný záznam, ani v Cestách a cílech, ani ve svých poznámkách. Ale protože jsem osobně bratra Čapka slyšel, připomeňme si tento veselý článek jak si jej pamatuji z jeho podání.

Jedna stárnoucí dáma přišla k fotografovi dát se vyfotografovat. Fotograf všechno připravil a posadil ji do křesla a když ji viděl zachmuřenou a s přísným obličejem, což se stalo asi již zvykem, pobídl

ji slovy: „Prosím, usmívejte se trochu!“ pokusila se tedy o to, ale byl to jen kyselý úsměv. Fotograf naléhal znovu: „Prosím, usmívejte se ještě trochu více!“

Na to stará dáma poněkud ostře odpověděla: „Copak si myslíte, že stará, osamělá žena může vykouzlit na tváři přívětivý výraz jenom proto, že jí to jen tak rozkážete? To musí přijít něco příjemného z venku, mají-li se oči rozzářit a má-li se obličej usmívat.“

„Ó nikoli, paní,“ odvětil fotograf, „nikoli z venku, ale zevnitř to musí přijít. Pokuste se o to ještě jednou, prosím vás o to!“ V jeho pohledu, tónu a způsobu vyjadřování bylo něco opravdu povzbuzujícího, že se stará paní ještě jednou pokusila o vykouzlení úsměvu, a hle, ono se jí to podařilo.

„Tak je to dobré, tak je to hezké,“ pochvaloval ji fotograf, „vypadáte hned o dvacet let mladší.“ A v tom momentě udělal snímek.

Paní pak odcházela domů s podivným pocitem v duši. Že by bylo něco takového možné? Hned si sedla k zrcadlu, ale protože se přestala usmívat, nepostřehla žádnou změnu. I řekla si, že počká, až jak dopadne ten obrázek.

Když dostala do rukou svou fotografii, nepřestávala se divit. Opravdu, byla na tom obrázku skoro o dvacet let mladší. A tehdy si řekla: „Co bylo možno dokázat jednou, možno dokázat i podruhé i vícekrát.“

Dívá se do zrcadla a poroučí si: „Usmívej se, Kateřino! Usmívej se, Kateřino! Usmívej se, Kateřino, ještě přívětivěji!“ A tak pilně cvičí a má sama ze sebe radost, a ta ještě vzrůstá, když ji sousedka osloví: „Ale, ale, paní, vy jste den ze dne mladší! Copak se vám to hezkého přihodilo?“ „Ani sama nevím,“ odpověděla, „ale cítím se vnitřně nějak šťastnější.“

A závěr pro nás pro všechny? Každé citové vzrušení na člověka působí. Buď jej zkrášluje nebo jej zohyzďuje. Záleží na tom, jaké to vzrušení je nebo jaké člověk chová myšlenky spojené s nějakým citem.

Starosti, hněv, zloba, nespokojenost, špatná nálada, každá faleš, nešťastné jednání, každý pocit závisti, žárlivosti nebo bázně – všechny ty nectnosti a vášně zachvacují nervový systém a působí na tělo jako nejprudší jed. Abychom byli i zevně krásní, musíme pěstovat krásu a harmonii i uvnitř.

Tolik volně vyprávěný příběh. Čapek však Mardena nekopíroval, on už takový byl. Byly to totiž spřízněné duše. Mardenovské knihy k nám pronikaly až později.

Mardenovské „keep smiling“ přeložil Čapek „vždy s úsměvem“, a toto heslo stále propagoval. Vždy s úsměvem a beze zloby se vyřeší mnohem více. Ano. Zařídme se podle toho a jednejme vždy s úsměvem a s klidem a s přáním dobra všem lidem. Neměli bychom na Čapkova unitářská hesla zapomínat!

Vzpomínka na osobnosti brněnské obce

Jarmila Plotěná

Významnou osobností byl bezesporu československý generál justiční služby profesor Bohuslav Ečer (31. července 1893 – 14. března 1954), který v justici zavedl termín „zločiny proti lidskosti“ a zasloužil se o to, aby před soudem vůbec poprvé stanuli strůjci válečného konfliktu. Tuto osobnost jsem však mohla znát jen z vyprávění Rev. Mikoty a z článků a teprve roku 2019 vyšlé monografie od Michala Dudáše.

Osobností s významným společenským přesahem byl rovněž indolog, ekolog a publicista PhDr. Boris Merhaut (6. ledna 1924 -), který byl řadu let předsedou brněnské obce a redaktorem Poutníka. Překládal z angličtiny na nezapomenutelném mezinárodním unitářském setkání Šumava 2000. Tam jsme se setkali snad poprvé, bydlel tehdy ještě na Dobříši. Tehdy jsem netušila, že se jednou stane členem brněnské obce. Obec si ho pak zvolila za předsedu, neboť jsme si od jeho působení slibovali právě onen celospolečenský přesah osobnosti známé např. Ze světového Fóra 2000 a jiných významných událostí. Věděli jsme, že prodal svůj byt na Dobříši a koupil vesnickou, pěkně opravenou školu v Horním Bolíkově na Českomoravské vysočině, budoucí sídlo Kastálie, místo relaxu, jógy a odpočinku. Naše obec tak získala prostor pro letní pobyty se zaměřením na jógu, ekologii a psychologii. Asi dvakrát se tam letní pobyt brněnských unitářů uskutečnil.

Také náš časopis Poutník prosperoval, přinášel velmi hodnotné články. Problém však začal být, dle mého pohledu, ve způsobu vedení schůzí OUB. Boris, jak jsme mu většinou říkali, přišel s návrhem a tím, že jej místnímu správnímu sboru přednesl, považoval věc za odsouhlasenou a již se měla uskutečnit. Toto se pak prohlubovalo, neboť členové MSS s jeho návrhy často nesouhlasili. Zkrátka Boris byl celospolečensky nesporně významná osobnost, ale ve vedení naší obce se setkával s problémy.

Dlužno však vzpomenout, jak obětavě pracoval v naší, tehdy početné, redakční radě. Jako ve správné redakci se všichni sešli, přečetli a opřipomínkovali texty, které jsem před tím shromáždila.

Tehdejší tajemník br. Josef Hepp (Pepa) je každému členu redakční rady naxerovoval. Na příspěvky jsme si ukázněně vyměnili názory, načež se redakční rada rozešla a Boris odjížděl do Bolíkova. Zůstal kopec opoznámkovaných příspěvků, které jsem pak musela seřadit a dát dohromady tak, aby bratr tajemník mohl přistoupit k technické redakci. Mohu říct, že někdy to nebylo vůbec snadné, ale nakonec Poutník měl úroveň a díky Pepovi i velmi pěknou výtvarnou. Pro každé číslo zhotovil výraznou grafiku. „Tečkovací technikou“ vytvářel určité série. Tak byl větší počet Poutníků s obrázky charakteristických věcí, které jsme měli na naší obci, jindy vycházela na obálkách série obrázků rostlin, zvířat, motivů z vesmíru apod. Pro první číslo obálky Poutníka, které jsme vydali na Staňkově, zobrazil Pepa šachovou figurku koně a pro druhé suchý javorový list, jeho živý vzorek jsem pak našla na okně kanceláře. Před tím jsem sama kreslivala pro Poutníka obálky i obrázky v textu.

Možná je divné, proč píšu o těchto drobnostech. Má-li tento text být osobním vyznáním, měla bych vyjádřit i jakým způsobem přemýšlím: vyloženě v obrázcích. Detail, obrázek, pro mne znamená symbol, jímž se otvírá příběh nebo vzpomínka na určitého člověka nebo událost. Škoda, že tyto symboly, i když je popíšeme, jsou nesporně přenosné, téměř nesdělitelné. Pouze nejkvalitnější umění, literatura, hudba a malířství dokáže předat se znakem i prožitek. Je dobře to vědět a pokoušet se o to stále znovu a znovu.

Nejvýraznější osobností, v brněnské obci, která s námi prožila převážnou část období mého dosavadního života v Unitarii byl a svým duchovním působením stále je, bratr Bohumil Houser (1. března 1922 – 9. února 2005). Jeho nesporně nadčasový vliv je konstatován

i na Wikipedii, kde čteme: účastník odboje, učitel jógy, čchi-kungu a meditace, překladatel, spisovatel, básník, léčitel a duchovní mistr. Nenechal se zlomit ani v koncentračním táboře Creussen, kam se dostal pro aktivní účast v odboji. Před příjezdem amerických vojenských jednotek vedl úspěšně vzpouru vězňů. Po roce 1948 v exilu v Austrálii studoval léčitelství tamních domorodců a v Německu se stal přímým žákem duchovního učitele Borise Sacharova a misionářky Swamího Šivanandy Ch. Wallinské-Hellerové. Od roku 1956 po návratu do vlasti směl pracovat pouze na řadových pozicích. Společně s Ing. Jiřím Elgerem, Rev. Mikotou a dalšími významnými unitáři obnovil činnost OUB a v témže roce s Prof. Karlem Wernerem, též členem brněnské obce založili první Klub jógy v tehdejší Československu. Spolupráce jógaklubu a brněnské Unitarie byla v naší obci patrná, neboť nebylo výjimkou, že brněnstí unitáři chodili zároveň i do Houserovy pranajámy, cvičení a přednášek pořádaných jógaklubem. Obojí tak vzbuzovalo velký zájem hlavně mladých lidí. S nadšením jsme sledovali vyprávění bratra Housera o jeho účasti na světových konferencích alternativní medicíny v Evropě, USA a zejména v Číně, kde byli s Ing. Jurákem zasvěceni do tradičního čínského léčení pomocí čchi-kungu.

Ačkoliv jsem se v osmdesátých letech doma nesvěřovala s tím, že jsem členka náboženské společnosti, odvyprávěla jsem mamince, každou „přednášku pana Housera“ neboli Váju i s jeho originálním humorem. Když jsem snad roku 1991 přijela z Prahy přímo na shromáždění brněnské obce, které tehdy bývalo už v Moravském zemském muzeu a když se tam během mé promluvy objevila, tak Váju už z mého vyprávění znala. Nejen, že se nezlobila ani nedivila, že pracuji v nekatolické náboženské společnosti, ale ještě ten večer vyjádřila přání stát se členkou. Zřejmě mi neřekla, že tuší o co jde a program brněnské obce si našla v brněnském tisku.

Všechno však nebylo tak snadné, jak by se mohlo zdát. Byla jsem tehdy přece jen u brněnských unitářů nová a ve správním sboru obce nejmladší. Ve vedení byli samí vážení světaznalí pánové. Neznala jsem „jak to na obci chodí“, ale počínala jsem si značně samostatně.

Jednou při plánování programu jsem nějak neúmyslně opomenula zařadit cvičení nebo přednášku bratra Housera, což mi někteří členové vytkli. Bylo vidět, že bratr Houser s výtkou souhlasí. Řekla jsem mu, když již byl na odchodu: „Nebylo to schválně. Budu vždycky při Vás, vím proč“. Usmál se, nemusel nic říkat. Od té doby jsme na sebe nedali

dopustit. I takový nováček, kterým jsem tehdy byla, má-li dobrý základ, pozná hodnotu.

Dodnes jsou nezapomenutelné originální přednášky br. Housera z buddhismu, křesťanské mystiky a tehdy málo známého chasidismu. Měl přátele mezi význačnými duchovními osobnostmi a poutavě o nich vyprávěl. Přátelil se s brněnským rabínem PhDr. Richardem Federem (26. 8. 1875 – 18. 11. 1970), nositelem Řádu T.G. Masaryka a mnoha jiných ocenění.

Bratr Houser byl po Ing. Cyrilu Pekařovi předsedou OUB (pak krátkou dobu byl předsedou Rev. Mikota a po něm PhDr. Boris Merhaut, dále Jiří Čada a nyní Ing. Pavel Sedlák.)

Samostatnou kapitolou bývaly intenzivní jógové pobyty ve Zlatých horách s celodenním programem, makrobiotickou stravou a maunou.

Poprvé jsem se tam mohla přesvědčit o působení čchi – energie. V Unitarii Váju už dříve vyprávěl, že touto energií dovedou čínští terapeuti působit tak, že i bezvládní pacienti se začnou prudce pohybovat. Po zkušenosti s touto léčebnou metodou, přestaly být pro mě zprávy o působení čchi – kungem pouze zajímavou teorií.

Na ohlášený odpolední program ve Zlatých Horách s působením čchi – kungovou energií jsem tehdy přišla z procházky poněkud pozdě. Místo už bylo jen na konci sálu. Ing. Jurák začal působit čchi – energií. Byla jsem takový skeptik, moc jsem si od toho neslibovala. Za chvíli jsem však měla výrazný pocit, jako by za mě někdo nadechoval nebo nápadně usnadňoval dýchání. Začala jsem se také rozhlížet, kde nechali otevřená okna. Všechna však byla zavřená, ale sálem proudil jemný vánek a províval řadami, na dekách sedících, cvičenců. Více lidí pak říkalo, že se jim zlepšily některé jejich zdravotní potíže.

Všeobecně, osmdesátá léta a další desetiletí byla ve znamení léčitelství, detekce geopatogenních zón, experimentů s magnetoterapií, akupresurou, energií pyramid a také urinoterapií. Sály bývaly plné, např. na poslední jmenované téma Vájuovy přednášky nestačil velký sál tehdejšího sídla Technického muzea v Brně. Přijelo asi tři sta lidí z celé republiky.

Připomínám to, abychom si uvědomili jaký význam mělo zdraví v čase, kdy se společnost probouzela k životu a nabírala sílu v době okolo listopadu 1989. S pozdější postupnou bagatelizací všeho skutečně hodnotného, honbou za pochybnou materiální prosperitou za každou cenu,

došel úpadek většinové společnosti tak daleko, že převážná část mlčela k utrpení a umírání v národě za pandemii, s tím, že je třeba dát přednost ekonomice. Tragické je, že dokonce ani duchovní vůdci a učitelé se neprobrali ze všeobecné letargie a buď k tomuto nekončícímu utrpení svých bližních mlčeli, nebo je dokonce činili rádoby „přijatelnějším“ pomocí různých příkrášlovacích teorií a chlácholení. Jen někteří dovedli jasně říci národu, že pokud zdraví a lidský život ztrácí cenu, nastává po všech stránkách nejhlubší úpadek společnosti.

Není proto divu, že se v této době mnohokrát ptala, co by dělal za této situace Váju. Tuším, že by nepřipomínal pouze teoreticky buddhistický princip soucitu, ale konkrétně, tak jako již mnohokrát ve svém životě, by jednal. O svoji maminku pečoval až do jejího vysokého věku. Jistě by se nesmířil s obětováním tisíců seniorů v nesmyslném promořování společnosti stále nebezpečněji mutujícím smrtonosným virem.

Váju byl o rok starší než moje maminka a stále si dokázal udržovat zdraví. Vzpomínám jak jsme ho byly s maminkou navštívit v bohunické nemocnici, kde byl, tuším na operaci očního zákalu. Ještě po osmdesátce cestoval do Turecku a brzy po návratu jsme za ním byly ve vojenské nemocnici, kde nepobyl dlouho. Jezdával rád do lázní, do Jáchymova nebo jsme s brněnskou obcí pořádali společné výlet do koupelí Lázní Skalka.

Ještě ve svých třiaosmdesáti vedl na naší Staňkově každou středu jógová cvičení a meditace a míval přednášky. Nikdy nemlčel k negativním jevům ve společnosti ani k těm, v rámci Unitarie a velmi přesně a s předstihem dovedl vystihnout podstatu problému. Události v Unitarii v souvislosti s působením Rev. Vladimíra Strejčka členy naší obce stále více sbližovaly, přičemž br. Houser sehrál významnou roli v ukončení léta trvající, těžko řešitelné situace. Netušila jsem však, jak tragickým způsobem se v budoucnu s Vájú propojí naše životní cesty. K tomu se váže následující příběh.

Z počátku, když se stal členem naší obce doktor Merhaut, se zdálo, že si příliš s bratrem Houserem nerozuměli. Občas si vzájemně kritizovali texty v Poutníku. Nechávala jsem si to pro sebe a snažila se, aby k sobě našli cestu, což bylo pro atmosféru v obci zcela zásadní. V roce 2005 už byli přátelé a tak, když měl mít Boris ve středu 9. února v OUB přednášku, požádal mě, abych bratra Housera pozvala.

Po ukončení se již Boris chystal k odjezdu a Váju také odcházel. Ještě jsem se ho chtěla optat na nějakou podrobnost ohledně programu na další měsíc, ale něco mě zarazilo. Ne, nebudu ho zdržovat, říkal, že se má zítra odjet do lázní do Jáchymova. Za nedlouho jsme na Staňkově zůstaly s maminkou samy. Upravovala jsem naši místnost na pátek. Žalostně zahoukala sanitka. Oblouhou táhly nezvykle těžké mraky. Která velká duše právě odchází, pomyslela jsem si a nevěděla proč.

Ve svém brněnském bytě jsem pak psala vzpomínku na plzeňskou členku a dlouholetou předsedkyni obce PhDr. Jiřinu Chudkovou, VŠ učitelku českého jazyka. Článek jsem nazvala „Odešla unitářka, která se nebála smrti“. Skutečně jsem takto sestru Jiřinku znala. Naposledy jsme spolu byly na letním dovolené „Unitáři společně“. Věděli jsme o ní, že se úspěšně léčila z rakoviny. Byla vzácně vyrovnaným a moudrým člověkem. Řekla mi, že se vůbec smrti nebojí, že ji chápe jako pokračování cesty člověka. Jednoho večera přišla s manželem z divadla, připravila večeři a ráno se už do tohoto světa neprobudila. Plzeňská obec vydala její krásné duchovní promluvy.

S láskou a obdivem k této osobnosti jsem dopsala vzpomínku. K ránu se mi zdál velice zvláštní sen. Viděla jsem smutnou šedivou řeku a na jejím břehu dva mrtvé bílé vodní ptáky s dlouhými nataženými krky. Aníž bych se probudila, ještě v tom snu, budím maminku a říkám jí:

„Je šedivá řeka, která není nebezpečná, ale když se jí dotkne vodní pták, tak umře“.

Odpoledne jsem přišla na Staňkovu a Pepa Hepp mi oznámil, že bratr Houser zemřel. Přejela ho tramvaj, když přecházel silnic na zastávku Hrnčířská. Měla číslo 7 a řidička nebyla ani trestaná, neboť tramvaj v tak malé vzdálenosti od přecházejícího chodce není možno zabrzdit. Vždycky s Váju ze Staňkovy někdo z nás šel, tentokrát nikdo. U vrátnice si prý ještě povídal s ostrahou ... .

Vzala jsem si na starost rozloučení s Váju. Bylo ve Velké obřadní síni brněnského Ústředního hřbitova. Začátkem února jsem z Rakouska sehnala slunečnice a pozvala organizace a iniciativy, kde byl Bohumil Houser členem. Přes všechnu snahu, zřejmě ani nemohly být všechny. Ve zcela plné obřadní síni jsem se s Váju loučila. Promluvilo i mnoho představitelů společensky významných organizací, kde působil.

Na smuteční oznámení Pepa Hepp napsal jeho krásné haiku:

*„Život je jen kapka rosy na zobáčku divoké letící kachny,
a přece a přece...“.*

Na obci bylo nesmírně smutno. Snad nejzoufalejší jsem byla já. Vyčítala jsem si, že jsem Váju vlastně na Staňkovu pozvala. Častokrát jsem měla správnou intuici, tentokrát ne. Svůj sen jsem v obci vyprávěla. Ing. Havránek tehdy řekl: „Ale to je přece jasné. Silnice je jako šedivá řeka a není sama o sobě nebezpečná a Houser, je vodní pták. Ale proč byli ti mrtví vodní ptáci dva, nevím dosud. Snad to byl symbol třetího velkého duchovního světla, které v únoru 2005 opustilo tento svět. 16. února zemřel kantor Židovské náboženské obce v Brně pan Arnošt Neufeld, můj veliký duchovní vzor a Světlo na cestě. Věděla jsem, že se delší dobu léčil se srdcem. Dokud ještě pracoval na židovské obci, občas jsem mu nosila vitamíny. Avšak do nemocnice mě za ním nepustili, nebyla jsem členka jeho rodiny.

Dosud mám pod sklem na svém pracovním stole fotografii pana Neufelda a jeho bratra. S Váju byli dávní přátelé, dokonce oba prožili mládí na Slovensku.

Jestliže je někdo vyzván, aby zavzpomínal na události svého života, jistě obvykle neuvádí své sny. Má se totiž obecně za samozřejmé, že událost, která nastala „ve skutečném“ životě je něco zcela jiného a zcela odděleného od snů, které se člověku zdají. A tedy že sen do „reality“ nepatří.

Poruším toto obvyklé pojetí přiznáním, že po ztrátě blízkého člověka jsem již po třikrát měla velice živý, neobvyklý sen, který jakoby poodhaloval něco o stavu či vědomí nedávno zesnulého. První byl v osmdesátých letech krátce po úmrtí člověka z našeho městečka, který byl všeobecně považován za duševně nemocného. Ve snu jsem ho navštívila a téměř bez potřeby slov, získala jistotu, že nešlo o typickou duševní nemoc, ale poruchu či omyl příliš asketicky chápané duchovní cesty. Při pomoci někoho střízlivěji uvažujícího, to nemuselo vést k tak sebepoškozujícímu jednání. V tom snu mě za ním poslala jeho maminka, která pak čekala na mě pod schody vedoucími do jeho pokoje. Jasně se mě zeptala: „Tak už to víte?“ Pak se snový děj rozplynul. Měla jsem pak výčitky svědomí, že jsem o tom nevěděla dříve.

Takový sen je vlastně zcela specifickým prožitkem, opakovatelným pouze v případě, kdy se jedná o sen jako by “téhož druhu“. Snící v něm myslí a jedná stejně jako v běžném životě, nedávno zemřelý člověk

je náhle živě přítomen jako by jeho obraz „náhle vyvstal z neznáma“ a sdělení se odehrává téměř beze slov nebo v jasných, nezapomenutelných větách a rychle je ukončeno.

Takový byl můj sen asi po týdnu od tragického úmrtí bratra Housera: Náhle se objevil zřejmě na Staňkově v šedém obleku, který jsem na něm znali. Vše však bylo vše viděno jako v zrcadle, co bylo v běžném stavu vlevo, bylo ve snu vpravo.

Byla jsem šťastná, že jsme se s Váju setkali. Rychle jsem mu řekla, že jsem ho měla ráda a moc si ho vždycky vážila. Řekl velice přátelsky „Jarmilo, já tebe taky“. Pak jsem chtěla vyslovit ještě jednu otázku, ale předešel mne: „Chápeš, je to tady malý“. Sen se rozplynul. Zůstala jen otázka. Myslel tím tento náš svět?

Začátkem jara nás na Staňkově navštívil pan Robert Nový. Na opuštěném místě, kde sedával Váju ležela kytice. Přinesla jsem Robertovi knížku japonských veršů hajku Život v okamžiku a také autobiografii s ukázkami tvorby Sny neprobuzeného, rok vydání 1999.

Robert ji otevřel právě na stránce, kde Váju píše jak v jasnovidném snu v noci před soudním nacistickým procesem viděl soudce se svitkem, na němž je napsaná veliká osmička. Následující den mu soudce navrhoval trest smrti gilotinou za odbojovou činnost. „Odsouzený se tehdy zeptal: Pane soudce, jste voják a kdyby byla vaše vlast napadena, bránil byste ji?“ Po té se soud odebral k dlouhé poradě. Trest smrti mu byl pak změněn na 8 let těžkého žaláře. Robert si to přečetl a řekl: „Jarko, bylo mu dopřáno padesát let, aby mohl učit jógu a duchovní cestu.“ Řekl to s takovou jistotou a tak vroucně, ačkoliv se nikdy fyzicky nesetkali, až mě to překvapilo. Právě tento svůj příběh Váju vyprávěl na poslední přednášce, kterou v brněnské obci měl jen několik dnů před 9. únorem (tuším že to bylo v pondělí 7. února).

Váju zůstal na obci stále přítomen. Kdykoliv na našich setkáních zazní slova jeho překrásné metta bhavany – meditace lásky, vrací se k brněnským unitářům v ještě větší síle přítomnosti.

Naši obec Váju seznámil s Profesorem Karlem Wernerem (12. ledna 1925 – 26. listopadu 2019), zakladatelem prvního jóga klubu. Světově významný orientalista, spisovatel a filosof náboženství Prof. Karel Werner po srpnu 1968 emigroval do Anglie, kde přednášel na Durhamské univerzitě. Roku 1975 byl jmenován profesorem, do vysokého věku působil na řadě světových universit. Byl velkým moravským patriotem.

Po roce 1989 často přijížděl do Brna a přednášel na Filosofické fakultě a také u nás v brněnské obci. Na Prof. Wenera mám krásné vzpomínky, občas jsme si psali a posílala jsem mu náš Poutník a jiné unitářské publikace. Měl ode mne i knížku o Janu Kalenci.

Právě na přednášce Profesora Wenera někdy začátkem devadesátých let na Filosofické fakultě MU jsem se snad poprvé setkala s další výraznou osobností, zdaleka nejen našeho brněnského unitářského života, RNDr. Miladou Škárovou. V té době jsme mívali všechna brněnská unitářská setkání v Moravském zemském muzeu. Muzejní sbírky přímo inspirovaly k netradičně pojatým programům. Jednou jsem si připravila přednášku „Symboly ve sbírkách pravěku MZM“. Procházeli jsem expozicí, přičemž jsem své úvahy mohla dokladovat přímo na sbírkových předmětech. Milada tehdy poprvé vyjádřila přání stát se členkou brněnské obce. Přestože se věnovala mnoha aktivitám a postupně si další ještě přibírala a byla v duchovních kruzích mimo Unitarii velice známá, v naší obci setrvala téměř po tři desetiletí. Brzy se stala členkou našeho MSS a obohatila nás o spoustu hlubokých duchovních přednášek, textů a vlastních fotografií pro Poutníka. Téměř po tři desetiletí pořádala v rámci OUB výlety do přírody s tradičním obřadem otvírání studánek. Byla nadšenou skautkou. Pro velký okruh svých známých ze skautingu do vysokého věku pořádala mnoho výletů do přírody včetně každoročního otvírání studánek. Dovedla poutavě předávat svoje hluboké znalosti přírody, stromů, léčivých bylin a kamenů. O všech akcích pořizovala obdivuhodně pečlivě uspořádanou dokumentaci z vlastních fotografií, textů a kreseb.

Pocházela z Českomoravské vrchoviny, její otec, řídící učitel byl jediným ateistou na vesnici. Její cesta vedla od VŠ studií, vědecké práce v oboru geologie a života v Praze poctivým duchovním hledáním přes jógu, unitářství a jiné směry až k objevu anthroposofie a později také učení Marka Pogačnika, které ji v pozdějším věku oslovily. Zároveň však nepřestala být brněnskou unitářkou a svoje hledání a poznání s námi upřímně sdílet. Jako aktivní členka Společnosti Otokara Březiny a Společnosti Anny Pammrové nabyla značné proslulosti svými výstavami fotografií ze své milované Vysočiny. Ráda vzpomínala na svá dětská léta prožitá v blízkosti spisovatelky Anny Pammrové a rodiny Václava Havla. Od Milady též víme, že rodiče Václava a Ivana Havla poskytli na svém sídle Havlov azyl místním občanům při náletu na Žďárec na jaře 1945.

Velmi známou osobností působící v OUB byla Ing. Miluše Šubartová. Osobně se znala s Prof. Milanem Machovcem a jinými významnými českými i zahraničními filosofy. Setkala se též s nositelem Nobelovy ceny za mír chasidským myslitelem Elie Wieselem. Ve starším věku odvážně cestovala po barmských kláštorech a studovala východní spiritualitu.

Do obce vstoupila ještě v letech působení Rev. Mikoty a již před mým příchodem do obce již byla členkou MSS. Za předsednictví Borise Merhauta byla velmi aktivní v redakční radě Poutníka, kterému věnovala mnoho svých článků a básní a naší obci řadu krásných duchovních promluv a meditací. Svou tvorbou byla po mnoho let známá a aktivní v Československé církvi evangelické v Brně. Měla krásnou rodinu. Jedna její dcera se věnuje předáváním duchovního učení v Holandsku, druhá je významnou primářkou v Německu.

Sestra Milada i sestra Miluše byly po mnoho volebních období členkami MSS naší obce. Jejím předsedou poté, co PhDr. Merhaut již do Brna ze zdravotních důvodů přestal dojíždět se stal na doporučení bratr Jiří Čada. Jeho příběh by vydal na samostatné vyprávění.

Všichni v OUB jsme znali manžele Čadovi už někdy o konce osmdesátých let, pravidelně se zúčastňovali našich shromáždění ještě, když jsme se setkávali v tzv. Bílé učebně na Radnické 10.

Čadovi se pak delší dobu na naší obci neobjevovali, po té přišla smutná zpráva, že bratr Čada ovdověl. Po letech se však objevil znovu a již nebyl sám. Připadalo mi, že jeho nová paní je poněkud podobná jeho zesnulé manželce. Jednou, když jsme jeli společně na schůzi na Ústředí do Prahy, jsem mu to řekla. Podíval se mě zpříma do očí: „Řekněte, že jsou si podobné!“ Jak teď to slyším. Bylo v tom tolik bolesti a tolik lásky. To už byl bratr Čada předsedou brněnské obce a členem Ústředního správního sboru.

Vzpomínám jak mi bratr Mikota tehdy před volbou nového předsedy OUB řekl: „Bratr Čada je duchovní osobnost a jako podnikatel zároveň i praktický člověk, bude nejlepším předsedou. Známe se dávno, uvidíte, že pro obec bude požehnáním“. Později i přes události na naší obci i v NSČU a tudíž přesto, že se názory na jeho působení mohou různit, měl vždy v OUB jednoznačně autoritu, v osobních sporech vystupoval sám za sebe a svoji situaci si nikterak nezjednodušoval. V duchovním i praktickém životě byl přímočaře věrný své cestě.

Za předsednictví v ÚSS bratra Ing. Jiřího Gabriela zastával Jiří Čada dokonce místopředsednickou funkci. Občas jsme jeli autobusem nebo vlakem společně. Někdy si cestou začal zpívat trampské písně. Nejčastěji vyprávěl o svém životě, o svém mládí, o vojně, o zaměstnání (jezdíval snad se vším co mělo kola) a nejraději vyprávěl o svém zahradničení. Bylo zřejmé, jak si váží své rodiny a lidí, které si zamiloval.

Jako nadšený pěstitel a prodejce zeleniny byl na svých stáncích nedílnou součástí atmosféry Brna. Svoje překrásné gladioly dodával ke slavnostním společenským příležitostem a často i do brněnských kostelů.

Jinou známou osobností, jejíž význam zdaleka přesahoval naše společenství, byla psycholožka a VŠ pedagožka Miroslava Paulíčková. Poprvé jsme se setkaly asi ve spolku Atoz. Na počátku dvadesátých let, v době, kdy obec se scházela v Modré hvězdě, Domě stavbařů a později na Staňkově, mívala Mirka přednášky o možném vlivu počítačů na duševní zdraví o jiných tématech z oboru psychologie. Věděli jsme o ní, že přednášela na konferencích i v Latinské Americe. Znalý jsme se léta a později již ve vysokém věku se stala unitářkou a mívala u nás duchovní přednášky a nádherné meditace. I mimo Unitarii stále pomáhala lidem řešit jejich psychické problémy. Pro svoji znalost života a duchovní poznání byla její pomoc vyhlášená a účinná.

Téměř vůbec nestárla, duševně stále čilá, nevídaně vyrovnaná a láskyplná. Do vysokého věku sama pečovala, tak jako Milada Škárová, o svůj byt a vzdálený pozemek. Vždy říkala, že měla velice šťastný profesní i rodinný život a manželství. Vůbec by jí nikdo nehádal, že už má hodně přes devadesát. Jednou v zimě po své meditaci na Staňkově mi řekla, že už asi do Unitarie nepříjde, protože má už hodně let a kdyby někde po cestě spadla, mohla by tím sobě i jiným zkomplikovat život „a zavinila by si to sama“.

Jednou, když jsem ji přišla navštívit, neotvírala. Její sousedé mi s dojetím řekli, že svému synovi vysvětlila, že bude správné, když o sebe nechá ve svých letech pečovat v domově důchodců a odešla tam. Po nedlouhém čase tam přesně ve stu letech po jedněch Vánocích asi r. 2016 zemřela, když se s láskou rozloučila se svým synem.

Mirka nebyla jedinou členkou brněnské obce, která se dožila vysokého věku. Sta let dosáhla také sestra Lydie Schmiedková. Manželé Schmiedkovi byli členy naší obce dávno před mým příchodem. Zнала jsem

je také z každoročních jógových cvičení ve Zlatých horách. Judr. Schmiedek byl vyhledávaným právníkem, sestra Lydie léta pracovala jako překladatelka tuším na rektorátu tehdejší UJEP. Byla skutečnou dámou, i když její život byl tragicky poznamenán holokaustem. Všichni její příbuzní, kteří nestačili z Protektorátu uprchnout, byli zavražděni v koncentračních táborech. Pouze část rodiny, která se zachránila, žila v USA. Lydie za nimi cestovala, zvláště po roce 1990, často a velmi ráda. Zúčastňovala se všech akcí OUB, také každoročně otvírání studánek. Byla s námi i na letním pobytu pořádaném brněnskou obcí v Dobré Vodě u Třebíče. Bylo to již po smrti jejího manžela. Tehdy mi řekla: „Z našich mi tu po válce nezůstal nikdo, měla jsem jenom Richarda. Cestovali jsme všude stále spolu. Teď, když jsem chodila po Manhattanu, nic mi to tam už neříkalo, myslela jsem si: co tady sama ...“. Ještě více pak k naší obci přilnula a byla nám, zvláště svými jazykovými schopnostmi, velkou pomocí. Sestra Lydie byla jednou z brněnských unitářek, které se dožily sta let.

Zatímco Mirku i Lydii jsem z naší obce osobně znala, sestru Ventrubovou, maminku bratra Vladimíra Ventruby jsem už znala jen z našich telefonických hovorů a z vyprávění. Vždy jsem obdivovala, jakou má ve svých téměř sto letech výbornou paměť. Kdykoliv jsem telefonovala bratru Ventrubovi, poznala mě po hlase. Slyšela jsem ji zvukným hlasem volat: „Vladimíre, Jarmila z Unitarie“.

Loučili jsme se s ní, když jí bylo 102 let. Byl to můj první obřad rozloučení - přesněji, obřad vděčnosti za moudrý a naplněný život.

Rodina Ventrubova a Doležalova byly u samého zrodu brněnské obce. Věděla jsem o tom od bratra Mikoty.

Ovšem příběh zrodu společenství brněnských unitářů dostal v mé představě pevné kontury a sílu přítomnosti zejména po objevu dvoudílné kroniky naší obce. Po smrti bratra Mikoty v roce 2010 jsme díky jeho rodině obdrželi do naší obce řadu písemností. Jeho dcera paní profesorka Zoja Mikotová mě pozvala do původního bytu jejich rodiny na Jánskou a snesla mi veliké množství písemností. Převládaly multiplikáty sborníků promluv a přednášek, unitářských písní, zápisů ze schůzí MSS, fotografií a tiskovin z mezinárodních konferencí, unitářské i jiné zahraniční časopisy a sborníky, tiskoviny Společnosti bratří Čapků, různé poznámky apod., které jsme pak uložili v prostorách naší obce. Kroniky jsem však tehdy žádné neobjevila a ani jsem nevěděla, že existují.

Až později mi paní Zoja přivezla dalších několik krabic písemností bratra Mikoty a s nimi i velký objev k historii počátků brněnské obce – dvoudílnou kroniku s nejstaršími zápisy z počátku třicátých let minulého století.

Konečně jsem si tak mohla ucelit obraz o tom „jak jsme v Brně začínali“. Pod tímto názvem jsem pak vydala v Poutníku a Tvůrčím životě několik článků a každoročně pořádala shromáždění u příležitosti výročí založení Společnosti svobodného bratrství. Tak jsem psala, že Ventrubovi a Doležalovi založili společenství brněnských unitářů a vzpomínala jsem sestru Drahomíru Balcárkovou (roz. Doležalovou) dlouholetou členku MSS, která ve svém domě po léta pořádala schůzky unitářských žen. . Vzpomínala jsem, že ještě v osmdesátých letech jsem se u Balcárků setkala s např. s paní Natašou Hájkovou ze Švýcarska. Doktor Pavel Balcárek, syn sestry Drahušky a můj VŠ učitel archivnictví mi po přečtení onoho článku napsal vzpomínku na svoji babičku Magdalenu Doležalovou první předsedkyni brněnských unitářů a poslal mi její fotografii s datem jejího narození a úmrtí. Hned jsem mu volala, zda je to správně. Bylo, dožila se devadesáti osmi let. V posledních letech už měla špatný zrak, ale dobře a ráda vnímala, když jí doma předčítali duchovní literaturu.

V současné době již sta let dosáhla paní Marta Mokrá, která sice není oficiálně unitářkou, ale svým duchovně laděným literárním dílem, zejména románem Poutník, který napsala daleko před tím než se mohla seznámit s existencí našeho stejnojmenného časopisu, patří k váženým příznivcům naší obce. Zasluhou současného předsedy OUB Ing. Pavla Sedláka a okruhu jeho přátel vyšel tento román v elektronické podobě.

Téměř těsně před krizí způsobenou pandemií vyšlo ve známém brněnském nakladatelství Ryšavý drobné dílo paní Mokré Havran. Vyprávění je inspirované básní Havran Edgara Allana Poa. Ve svém volném zpracování Havrana autorka popisuje smrt mladé ženy, jejíž tragedie byla zaviněna zanedbáním léčení nákazy tuberkulózou zaviněné upřednostňováním hmotných zájmů lidí v jejím okolí.

Paní Mokrá ve svém vysokém věku má štěstí na skvělou sousedku, sestru Věrku Zůdovou, která se o ni nejen již mnoho let ochotně stará, ale výborně si rozumí při svém studiu duchovní literatury.

Na jaře 2021 se dostala paní Mokrá do knihy rekordů jako nejstarší autorka, které vyšla kniha, jde o humoristické vyprávění Dlouhání, které vydalo brněnské nakladatelství Ryšavý.

Velice jsme si vážili, když se brněnským unitářem stal Ing. Julius Kodrík z Uherského Ostrohu. Po mnoho let jsme se znali z různých duchovních aktivit, zejména ze Společnosti Allan Kardek. Od konce osmdesátých let mi z Uherského Ostrohu přicházel časopis Život s hlubokým duchovním obsahem, který Ing. Kodrík vydával. Jeho manželka byla proslulá svou automatickou kresbou. Její obrazy jsou vystaveny v expozici spiritismu v Nové Pace. Ing. Kodrík pracoval v leteckém průmyslu, do současné doby sleduje aktuální vývoj vědy, zabývá se astrofyzikou, kterou popularizoval svými osvětovými přednáškami pro veřejnost. Je velkým znalcem bylin a jejich použití v přírodní léčbě a umí o svých poznatcích poutavě vyprávět. Je hluboce věřící a svým radostným přístupem k životu je nám nadějeplným vzorem. V roce 2021 oslavil 95 let.

Bratr Bohuslav Páral, geodet a dlouholetý předseda jednoty Československé obce legionářské 2 zemřel ve věku 92 let. Poprvé jsme se setkali v Domě umění města Brna na výstavě ze sbírek, pokud si vzpomínám, moravského cestovatele Aloise Musila na počátku devadesátých let. S maminkou jsme si tam povšimly, jak někdo z návštěvníků výstavy zasvěceně odpovídá malému chlapci na otázky týkající se východních náboženství, buddhismu apod. Ihned jsme se seznámili, byl to pan Bohuslav Páral s vnukem. Vyprávěl nám, že pobýval služebně jako geodet v Afganistánu (jak říkal v „Afiku“) i o dalších svých cestách a o své krásné početné rodině. Zanedlouho vstoupil do naší obce. Domnívám se, že s bratrem Mikotou a bratrem Ventrubou se již dříve znali z obce legionářské. Bratr Páral se stal unitářem a my s maminkou členkami Čs. obce legionářské. Později jsem na naši Staňkovu, i přes tamní stísněné prostory a množství vlastní literatury, přijala také legionářskou literaturu, pro niž tou dobou nebylo jiného umístění. S obcí legionářskou jsme si pak vzájemně vyměňovali a propagovali programy a časopisy, náš Poutník a vídali se na oslavách vzniku republiky a výročích TGM.

Bratr Páral byl synem plukovníka generálního štábu Aloise Párala, z rolnické rodiny ze Šlapanic, o jehož legionářském osudu se můžeme dočíst např. v publikaci z roku 2002 z nakladatelství Ryšavý v Brně.

Z významných příznivců naší obce nemohu nezapomenout alespoň Ing. Rostislava Havránka. Znali jsme se ze spolku ATOZ Brno - sdružení pro alternativní terapie a ochranu zdraví, který byl založený už v roce 1991. Ing. Havránek, všem známý a sympatický Rost'a, ač nečlen ATOZU,

byl po léta jedním z hlavních organizátorů náročných a velice navštěvovaných akcí tohoto sdružení. Díky kvalitní propagaci byly v Brně plakátky ATOZU téměř na každém kroku, což v době, kdy Internet ještě nebyl veřejností běžně používán, bylo velice účinné. S maminkou jsme se měly co snažit, abychom v propagaci programů brněnské obce alespoň poněkud „atozácké“ aktivitě stačily. S tímto sdružením jsem se setkávala, neboť jsem tam občas jako „host z Unitarie“ přednášela nebo se účastnila besed.

Nějak mi bylo jasné, že přijde doba, kdy Ing. Havránek začne spolupracovat s brněnskou Unitarií, což se také skutečně časem stalo. Přestože se vzhledem ke své zásadě „nebýt ničeho členem“ nikdy oficiálně unitářem nestal, prakticky od počátku našeho působení na Staňkově s naší obcí velice aktivně spolupracoval naukovými přednáškami o zajímavostech z výzkumu Vesmíru, o nejnovějších objevech přírodních věd, zajímavostech z přírody a zvláště o své originální teorii, kterou nazval „bioinformatikou“. V jeho pojetí nešlo o vědní obor zabývající se metodami shromažďování a analýzy souborů biologických dat, ale byl to jeho pracovní název pro pozoruhodnou teorii, že základem a počátkem veškeré existence je informace“. Daroval nám řadu článků pro našeho Poutníka. Psal nejen populárně vědecké články, ale i vlastní vzpomínky a povídky.

Zvláště často vzpomínal na svoje válečné příběhy a také na dobu „vlády jedné strany“. Svého času byl v VŠ učitelem ekonomie, kterou však neučil dle tehdy jediné závazných osnov, nýbrž na základě poznatků světových ekonomů. Záhy proto musel toto povolání opustit. Živil se pak vykupováním kožek, peří a žíní, přičemž jsme ho dávno před setkáním v ATOZU znali. Jezdívával kolem našeho v malém šedivém autě se zahrádkou na střeše, „rohatém“ jak jsem je jako malá holka nazývala. Tlampačem hlučně svolával zájemce o prodej kožek a dalších surovin. Na onu dobu rád vzpomínal jako na čas nezávislosti na tehdejších poměrech. V životě téměř nebyl vážněji nemocen a zemřel ve vysokém věku.

V době svého působení na VUT byl učitelem mého kamaráda RNDr. Milana Lustiga, který pak čtvrt století učil tamtéž matematiku. Jeho kolegou na studiích i dále na VUT je matematik RNDr. Miroslav Sova. Je sympatické, že všichni tři již ve vyšším věku, ale intelektuálně aktivní a nestárnoucí se setkali v brněnské Unitarií.

Celospolečensky známých dlouholetých členů a příznivců je na brněnské obci více a moc se omlouvám těm, které jsem zde nejmenovala.

MISS GARRIGUE

Hovory s T. G. M. - Karel Čapek

V Lipsku – to bylo v létě 1877 – prožil jsem osudovou událost, která se stala rozhodující pro můj celý život, pro můj duchovní vývoj; to byla moje známost s Charlottou Garriguovou.

O ní a její celé rodině, zejména otcovi, jsem slýchal mnoho od Goeringů; paní Goeringová měla totiž v Lipsku penzionát, ve kterém jsem tehdy bydlel. Dověděl jsem se, že Garriguové pocházejí ze starého rodu hugenotského; Mr. Garrigue, rozený v Kodani, seznámil se s Goeringovými, když byl v Lipsku v knihkupectví. Vystěhoval se do Ameriky; jeho žena, matka Charlottina – rozená Whiting – byla z amerického Západu a taktéž ze starého rodu. Otec tedy potomek hugenotů, matka z rodu těch pionýrů na Západě v Americe – jaká v tom je tradice životní a mravní energie!

V roce sedmdesát byl Mr. Garrigue s částí své rodiny v Německu; Charlotta se již tehdy věnovala studiu hudby, hře na klavír. Měla příležitost navštívit Liszta a slyšet mnoho o něm a jeho hudebním kruhu. Navštěvovala koncerty v Gewandhause a moteta v kostele sv. Tomáše, kde se udržovala tradice slavného Bacha, kdysi tamního regenta chori. Její nejlepší kamarádkou z té doby byla Maloruska Kirpotina. V roce sedmasedmdesát ji poslal pan Garrigue znova ke Goeringovým, aby se dovzdělala na konzervatoři; jenže částečné ochromení ruky přerušilo její hudební dráhu.

Bylo přirozené, že jsem byl na ni zvědav už napřed; když měla přijet, čekal jsem u okna, abych ji viděl vystupovat z drožky. Jednou jsme všichni byli na výletě, víte, tam, kde jsou ty bývalé slovanské vesnice u Lipska, které působily i na Kollára; tam jsme se převáželi po lodičce přes řeku, člun zarazil na břeh a paní Goeringová spadla do vody. Byla chudák hrozně tělnatá a byla by se utopila; tož jsem skočil za ní a vytáhl jsem ji. Nějak jsem se přitom zchlادil nebo co, zkrátka, doktor mně nařídil zůstat pár dní doma. Nemohl jsem navštěvovat přednášky, a proto jsem miss Garrigue a slečně Goeringové navrhl nějaké společné čtení. Četli jsme

anglické knihy, nějaké básně, a hlavně Bucklovy Dějiny civilizace. Tehdy jsme se sblížili.

Charlotta odjela do Durynska, do Elgersburku, k své přítelkyni. Když odjela, uvědomil jsem si svůj poměr k ní a napsal jí list, v němž jsem jí předložil spojení pro život. Odpověď byla neurčitá; tož jsem se sebral a jel za ní – měl jsem jenom na čtvrtou třídu vlaku; a dohodli jsme se.

Pak Charlie odjela do Ameriky a já se vrátil do Vídně. Pustil jsem se do své habilitační práce o sebevraždě. Najednou jsem dostal telegram od pana Garrigua, že Charlotta spadla z vozu a silně si ublížila, abych přijel. Když jsem se chystal na cestu, přišel dopis od ní, že to není tak zlé a že se nemusím vytrhovat z práce. Ale já byl neklidný a jel jsem přece roku sedmdesátého osmého na lodi Herder přes Hamburk a Havre do Ameriky. Tehdy trvala cesta z Hamburku do Ameriky dvanáct – čtrnáct dní; ale naše plavba byla zvlášť bouřlivá, a proto jsme potřebovali sedmnáct dní. Herder a celá řada lodí hambursko-americké linie byly velmi špatné; Herder se potopil na příští plavbě, stejně zašel tenkrát Schiller. Jednou v noci, když jsem už ležel v kabině, bylo slyšet silnou ránu a do kabin se hrnula voda; musil jsem si říci, že se topíme – ale to vám bylo zvláštní: druzí cestující se vyděsili, křičeli a modlili se, ale já zůstal ležet nehybně a čekal jsem, co bude... Zatím jen praskl kotel s pitnou vodou. Charlottu jsem zastihl skoro pozdravenou.

Ale co teď? Teď jsem špekuloval, mám-li zůstat v Americe a najít si nějaké zaměstnání, protože živobytí ve Vídni – hodiny – jsem odjezdem ztratil. Snad bych se mohl dostat i tam na nějakou univerzitu nebo k novinám; ale přece jsme se rozhodli, že se vrátím a dodělám svou habilitaci. Tož jsem žádal pana Garrigua, aby nám dal peníze na tři roky, než budu moci uživit rodinu. Pan Garrigue byl takový starý Viking a Američan; v Americe se rozumí samo sebou, že člověk, který se žení, dovede svou ženu uživit sám. Odepřel proto napřed podporu, kterou pokládal za věno; pak nám přece dal tři tisíce marek a lístky na cestu. Nějakou dobu nám posílal malou podporu. Patnáctého března byla svatba, ráno civilní na radnici, večer náboženská v kruhu rodinném. Za týden jsme byli na cestě do Vídně. Na té cestě jsem se podruhé podíval na Prahu.

To jsem vám už říkal, že Charlottina rodina byla po otci dánská; matka byla Američanka a podle genealogů byly obě rodiny neobyčejně staré; Garriguové pocházejí z jižní Francie – je tam posud pohorí La Garrigue – a prý byli potomky Kapetovců, dokonce Ludvíka IX.,

Svatého; také po přeslici je to rod starý, řekli bychom aristokratický. Jsou z „otců poutníků“, kteří opustili Anglii pro náboženské přesvědčení v XVII. století. Tož podle toho v žilách mých dětí proudí královská krev; pokud to byli mužové výborní, je to dobře, ale stěží byli výbornými lidmi všichni. Pro každého má jistou cenu, že jeho předkové něco znamenali a byli slušnými lidmi; tak mně jednou Tolstoj s nadšením vykládal, jak někteří z jeho předků byli vynikající lidé; mít v rodině a rodu skvělý vzor a tradici je osud šťastný. „Po meči“, po mně, mají mé děti krev slovenskou, selskou, a té je víc; snad není o nic mladší – slušný předek selský nebo dělnický není horší. No – pěkné bylo, jak Charlie tradicí přijala krásné denní zvyky a potřebu svobody a čestnosti. A divné: malíř Schwaiger, který mnoho obcoval v rodinách aristokratických, často říkával, že chováním a každým pohybem je moje žena největší aristokratka, kterou kdy viděl. A když v roce 1905 dělníci demonstrovali pro volné, rovné, tajné právo hlasovací, šla moje žena v jejich průvodu.

Charlie byla z jedenácti dětí; dva byli hoši, jeden z nich obchodníkem, starší studoval a brzy zemřel; děvčata byla velice nadaná a samostatná, dvě jsou podnes výbornými učitelkami hudby. Každý člen rodiny byl jiné víry, byl vychován svobodně, aby se, až doroste, rozhodl nábožensky sám. Mr. Garrigue byl agnostik – tenkrát říkali agnostikům často ateisti – ale člověk mravně výborný, dobrý manžel a otec – pravý Američan, vychovávající děti k práci a pravdě. Charlotta byla unitářka.

Zevnějškem byla krásná; měla výbornou hlavu, lepší než já; charakteristické je, že milovala matematiku. Toužila celý život po přesném poznání; ale tím v ní netrpěl cit. Byla hluboce zbožná; smrt jí byla jako přechodem z jedné světnice do druhé, tak neotřesně věřila v nesmrtnost. Po stránce mravní neměla ani zbla toho mravního anarchismu, který je tak rozšířen v Evropě, totiž na kontinentě; proto také byla přesná a pevná v politice a otázkách sociálních. Byla naprosto nekompromisní a nikdy nelhala; její pravdivost a nekompromisnost měly veliký výchovný vliv na mne. S ní jsem dostal z protestantismu do svého života to nejlepší: tu jednotnost náboženství a života, náboženskou praktičnost, náboženství pro všední dny. V Lipsku, v těch společných debatách, jsem poznal její hlubokost: její básníci byli jako moji, Shakespeare a Goethe, ale viděla v nich hloub než já a dovedla Shakespearem korigovat Goetha. Dělalí jsme všechno spolu, i Platona jsme spolu pročítali; celé naše manželství bylo spoluprací. Byla velice hudební; Smetanu měla ráda a napsala do Naší doby rozbor jeho druhého kvartetu; o tom se totiž říkalo, že je na něm znát

Smetanovu duševní poruchu. O Smetanovi načrtla víc studií; snad někdy vyjdou.

Co bych vám o tom říkal! Bylo to tak silné spojení... Za války ochuravěla; já jsem to tam za hranicemi tušil... Když jsem se s tou celou slávou v roce osmnáctém vracel, čekal jsem jen na chvíle, až budu s nemocnou.

Američanka se stala Češkou, mravně i politicky; věřila v génia našeho národa, pomáhala mně v mých bojích politických a v celé mé politické činnosti. Až tehdy za války, za hranicemi jsem musel pracovat bez ní, ale věděl jsem, že jedním ve shodě s ní. Bývaly vůbec chvíle, kdy jsem, od ní vzdálen, souběžnost našich myšlenek na dálku přímo cítil. Nemyslím, že to je telepatie, ale paralelní myšlení a cítění lidí, kteří se ve všem shodují a stejně se dívají na svět. Žena, to bylo její přesvědčení, nežije jen pro muže a muž nežije jen pro ženu; oba mají hledat zákony boží a je uskutečňovat.

Vážení přátelé,

letošní rok byl pro mne osobně i pro naši obec mimořádně náročný. Začali jsme výstavou ke 100 letům unitářství, která bohužel proběhla ve stínu ruského vpádu na Ukrajinu. Aby problémů nebylo málo, tak naše obec v létě dostala výpověď z nájmu na Staňkově ulici.

Děkujeme všem, kdo podporují naši obec.

Pavel Sedlák

NAŠE NOVÉ SÍDLO

Obec Unitářů v Brně
Milady Horákové 13
602 00 BRNO

Sídlíme v budově Finesta naproti tramvajové zastávce „Náměstí 28. října“, ve druhém patře v místnosti 213.

Bankovní spojení

naše číslo účtu zůstává stejné:

1347674359 / 0800

(platné v roce 2022)

Více informací a tipů se dozvíte na facebooku, na našich webových stránkách, nebo na stránkách:

www.facebook.com/UnitariaBrno

brno.unitari.net

Stránky NSČU:

www.unitaria.cz

Můžete nám také napsat na mailovou adresu:

unitaria.brno@seznam.cz

Nebo navštívit blog unitářských duchovních:

pospolu.unitaria.cz

Vydává Obec unitářů v Brně. Redakční rada: Rev. Mgr. Jarmila Plotěná,
Bc. Daniel Novotný, Ing. Pavel Sedlák

Internetové vydání